

Considerații asupra propunerilor de modificare a Legii nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopțiilor

În prezent, pe rolul comisiilor permanente ale Senatului României se află un amplu proiect inițiat de Guvern pentru modificarea Legii nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției, republicată¹.

Prin această inițiativă se urmărește, pe de o parte, din perspective temporale viitoare, corelarea legislației naționale cu prevederile Convenției de la Strasbourg în materia adopțiilor de copii care revizuieste Convenția de la Haga, pregătirea unui cadru legislativ unitar din perspectiva aplicării noului Cod Civil², iar pe de altă parte, răspunde, pe termen scurt, necesității surmontării, pe cale de reglementare, unor situații de fapt și de drept, relevate în activitatea Oficiului Român pentru Adopții, precum și imperativului adaptării legislației la realitățile sociale contemporane.

Proiectul de lege a fost înregistrat la Senat (ca primă cameră sesizată) sub nr. L250/2011, fiind supus, spre aprobare, în procedura de urgență prevăzută de art. 76 alin. (3) din Constituție.

Potrivit avizului Consiliul Legislativ, propunerea legislativă se înscrie în categoria legilor ordinare.

La data de 21 martie 2011, proiectul a fost transmis, pentru examinare, Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări, Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități, Comisiei pentru egalitate de șanse și Comisiei pentru politică externă, termenul pentru depunerea raportului fiind 27 aprilie 2011.

I. Schimbările preconizate vizează următoarele aspecte:

I.1. Redefinirea noțiunilor de adopție internă și internațională.

Față de actuala definiție dată adopției internaționale în cuprinsul art. 3 lit. d) din Legea nr. 273/2003, prin raportare exclusiv la elementele adopției

¹ Legea nr. 273/2004 a fost republicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 788 din 19 noiembrie 2009, în temeiul dispozițiilor art. III din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 102/2008, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 639 din 5 septembrie 2008, aprobată cu modificări prin Legea nr. 49/2009, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 190 din 26 martie 2009, dându-se textelor o nouă renumerotare;

² Noul Cod Civil a fost adoptat prin Legea nr. 287 din 17 iulie 2009, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, urmând ca, potrivit art. 2664 alin. (1), să intre în vigoare la data ce va fi stabilită prin legea de punere a sa în aplicare;

naționale astfel cum este definită prin lit. c) a aceluiași articol³, **modificarea legislativă preconizată aduce un plus de precizie legislativă și răspunde realităților sociale actuale în care s-au purtat discuții asupra caracterului juridic al adopției** unui copil cu reședința în România, de către cetățeni români care au obținut dreptul de ședere permanentă pe teritoriul altor state și își păstrează domiciliul în România sau își restabilesc domiciliul în România (deși locuiesc efectiv pe teritoriul unui stat străin).

Astfel, prin art. I pct. 1 din proiectul de lege se propune modificarea art. 3 lit. c) din Legea nr. 273/2004, rep., în sensul definirii **adopției interne** astfel: *„adopția în care atât adoptatorului sau familia adoptatoare, cât și adoptatul au reședința obișnuită în România”*, precum și a dispozițiilor art. 3 lit. d) din același act normativ, în sensul definirii **adopției internaționale**, astfel: *„adopția în care adoptatorul sau familia adoptatoare și copilul ce urmează a fi adoptat au reședința obișnuită în state diferite, iar în urma încuviințării adopției, copilul urmează a fi deplasat în statul în care adoptatorii au reședința obișnuită ”*.

În același sens sunt și modificările preconizate cu privire la dispozițiile art. 3 pct. p) din Legea nr. 273/2004, rep. și care, într-o viitoare reglementare ar urma să definească **statul primitor** ca fiind *„statul în care are reședința obișnuită adoptatorul sau familia adoptatoare în cazul adopției internaționale și în care se deplasează adoptatul în urma încuviințării adopției ”*.⁴

*

Proiectul de act normativ supus dezbaterii Senatului aduce o importantă soluție legislativă în identificarea elementelor pe baza cărora se definește reședința obișnuită în România, iar în acest sens relevante sunt dispozițiile art. I pct. 2 din proiect prin care se introduce art. 3¹ în cuprinsul Legii nr. 273/2004⁵.

³ Art. 3 lit. c) din Legea nr. 273/2004, republicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 788 din 19 noiembrie 2009 definește adopția internă prin raportare la **criteriul domiciliului adoptatorului/familiei adoptatoare, cât și al adoptatului**, arătând că este **adopție internă** *„adopția în care atât adoptatorului sau familia adoptatoare, cât și adoptatul au domiciliul în România ”*, iar definiția dată **adopției internaționale** este enunțată într-o manieră *per a contrario* în cuprinsul art. 3 lit. d) din același act normativ care arată că **adopția internațională** este *„adopția care, în condițiile prezentei legi, nu este o adopție internă”*.

Criteriul reședinței obișnuite diferite a adoptatorului/adoptatorilor și adoptatului (*ceea ce, prin încuviințarea adopției, implică o deplasare a adoptatului în statul de reședință a adoptatorului/adoptatorilor, n.ns.*) este utilizat și de Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiată la Haga la data de 29 mai 1993, ratificată de România prin Legea nr. 84 din 18 octombrie 1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 298 din 21 octombrie 1994, care în cuprinsul *Cap. IV - art. 14- 22* – raportează adopția internațională la **criteriul reședinței obișnuite diferite a adoptatului și adoptatorilor**.

⁴ În actuala redactare a Legii nr. 273/2004, **statul primitor** este definit de art. 3 lit. p) ca fiind *„statul în care domiciliază adoptatorul sau familia adoptatoare în cazul adopției internaționale și în care se deplasează adoptatul în urma încuviințării adopției”*;

⁵ Textul are următorul conținut: *„În înțelesul prezentei legi, prin reședință permanentă în România a adoptatorului/familiei adoptatoare se înțelege situația:*

- a) *cetățenilor români cu domiciliul în România care au locuit efectiv și continuu pe teritoriul României în ultimele douăsprezece luni anterioare depunerii cererii de atestare. La stabilirea*

În opinia noastră, pe această cale se urmărește a se oferi o soluție legislativă situațiilor controversate ivite în practică în care se pune în discuție natura juridică a adopției (internă sau internațională), atunci când adoptatorul/familia adoptatoare erau cetățeni români cu reședința în străinătate ori cetățeni străini cu drept de ședere permanentă în România. Sub acest aspect, raportându-ne și la prevederile Convenției de la Haga, menționate anterior, cetățenia adoptatorilor nu este un element definitiv în determinarea naturii juridice a adopției, esențial fiind elementul reședinței obișnuite, respectiv, deplasarea copilului într-un alt stat, ca efect al încuviințării acesteia, fiind definitivă pentru identificarea naturii sale juridice.

*

Sub acest aspect, prin avizul formulat în temeiul dispozițiilor art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 79/1993, Consiliul legislativ a formulat unele propuneri, în scopul corelării terminologiei utilizate – „**reședință permanentă**”, cu noțiunile utilizate în art. 13 din Decretul nr. 31/1954⁶, art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 290/2005, cu modificările și completările ulterioare⁷, precum și cu dispozițiile art. 29 alin. (1) din aceeași ordonanță⁸, art. 87 și art. 88 din Noul Cod Civil⁹.

În opinia Consiliului Legislativ, se arată că domiciliul, față de reședință, se caracterizează prin unicitate și statornicie și are sensul de locuință obișnuită a unei persoane, astfel încât „*a introduce un nou atribut de identificare pentru persoana fizică, cetățean român, este de natură să genereze confuzii între domiciliu și reședință, așa cum au fost consacrate normativ, confuzii care ar face dificil de stabilit competența diferitelor autorități administrative și, mai ales, a instanței judecătorești în materia adopției*”.

-
- continuității nu sunt considerate întreruperi absențele temporare care nu depășesc 3 luni și nici cele impuse de șederea pe teritoriul altui stat în scop diplomatic;*
- b) *cetățenilor statelor membre UE/SEE sau străinilor care au drept de rezidență permanentă sau după caz, drept de ședere permanentă pe teritoriul României;*
 - c) *cetățenilor români care și-au restabilit domiciliul în România cel puțin douăsprezece luni înainte de data depunerii cererii de atestare”.*

⁶ Potrivit art. 13 din Decretul nr. 31/1954, „**Domiciliul unei persoane fizice este acolo unde ea are locuința statornică și principală**”;

⁷ Potrivit art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005, „**domiciliul persoanei fizice este la adresa la care aceasta declară că are locuința principală**”;

⁸ În sensul art. 29 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005, „**reședința este adresa la care persoana fizică declară că are locuința secundară, alta decât cea de domiciliu**”;

⁹ Potrivit art. 87 din Noul Cod Civil, aprobat prin Legea nr. 287/2009, „**Domiciliul persoanei fizice, în vederea exercitării drepturilor și libertăților sale civile, este în locul unde își are principala așezare**”;

Potrivit art. 88 din Noul Cod Civil, aprobat prin Legea nr. 287/2009, „**Reședința persoanei fizice este în locul unde își are locuința secundară**.”;

Avizul Consiliului Legislativ formulat sub acest aspect propune, așadar, ca în locul noțiunii de „reședință obișnuită”, să se folosească termenul de „domiciliu”, atunci când se definește **adoptia internă**, precum și utilizarea și a altor termeni, pe lângă termenul de „reședință obișnuită”, de natură a accentua caracterul principal și statornic al adresei alese, atunci când se definește noțiunea de **adoptie internațională**.

De asemenea, Consiliul Legislativ a propus și înlocuirea sintagmei „în statul de reședință al adoptatorilor”, cu sintagma „în statul de **origine** al adoptatorilor”.¹⁰

Referitor la completările propuse prin art. 3¹, Consiliul Legislativ a sesizat o situație de discriminare a cetățenilor români, față de cetățenii străini, prin aceea că celor din prima categorie li se impune o condiție de ședere permanentă pe teritoriul României în ultimele 12 luni anterioare depunerii cererii de atestare, fiind-le admise doar întreruperi care nu depășesc 3 luni, precum și absențele determinate de șederea în alt stat în scop diplomatic, față de cetățenii străini cu drept de rezidență permanentă și cetățenii români care își restabilesc domiciliul în România, cărora nu li se impune nicio condiție de continuitate.

¹⁰ Sub acest aspect, exprimăm unele rezerve față de propunerea formulată, pentru considerente de unitate terminologică, raportat la termenii și noțiunile folosite de Convenția de la Haga care utilizează noțiunea de „**stat de origine**” doar atunci când se referă la **adoptat** și de „**stat primitor**”, atunci când se referă la statul unde **adoptatorii** își au reședința obișnuită și unde ar urma să fie deplasat adoptatul [ex: *preambulul Convenției - „adoptia internațională poate prezenta avantajul de a oferi o familie permanentă copilului pentru care nu poate fi găsită o familie potrivită în statul său de origine”, art. 2 - „Convenția se aplică în cazul în care un copil având reședința obișnuită într-un stat contractant (statul de origine) a fost, este sau urmează a fi deplasat către un alt stat contractant (statul primitor), fie după adopția sa în statul de origine de către soți sau de către o persoană având reședința obișnuită în statul primitor, fie în vederea unei asemenea adopții în statul primitor sau în statul de origine; art. 14 din Capitolul IV al Convenției, dedicat condițiilor procedurale ale adopției internaționale prevede că: „Persoanele cu reședința obișnuită într-un stat contractant care doresc să adopte un copil a cărui reședință obișnuită este situată în alt stat contractant, urmează să se adreseze autorității centrale a statului în care își au reședința obișnuită”; art. 15 pct. 1 și 2 din același capitol arată că: „(1) Dacă autoritatea centrală a statului primitor consideră că reclamanții sunt calificați și apti să adopte, întocmește un raport cuprinzând informații cu privire la identitatea lor, capacitatea legală și aptitudinile lor de a adopta, situația lor personală, familială și medicală, mediul social, motivele care îi determină, aptitudinea de a-și asuma o adopție internațională, precum și cu privire la copiii pe care ar fi apti să-i ia în sarcina lor;*

(2) Ea transmite raportul autorității centrale a statului de origine”; art. 16 din același capitol indică atribuțiile autorității centrale a autorităților din statul de origine care trebuie să se pronunțe dacă un copil este adoptabil, raportul asupra copilului, dovada consimțământelor cerute și motivarea avizului privitor la plasare, urmând a fi transmise statului primitor”; art. 18 - „Autoritățile centrale ale celor două state vor lua toate măsurile necesare astfel încât copilul să primească încuviințarea de ieșire din statul de origine, precum și pe cea de intrare și de a locui permanent în statul primitor”; art. 21 care se referă la atribuțiile autorității centrale din statul primitor, atunci când se consideră că adopția nu mai este în interesul copilului, precum și eventuala întoarcere a adoptatului în statul de origine; art. 27 din capitolul V - „recunoașterea și efectele adopției” care se referă la recunoașterea în statul primitor a adopției cu efecte restrânse încuviințate în statul de origine];

I.2. Modificarea și completarea unor dispoziții privind condițiile de fond ale adopției, în vederea corelării legislative cu prevederile Noului Cod Civil, aprobat prin Legea nr. 287/2009.

I. 2. 1. Prin modificările aduse dispozițiilor **art. 5 alin. (2) și (3) din Legea nr. 273/2004**¹¹ se preiau *ad literam* dispozițiile art. 455 din Noul Cod Civil¹², înlăturându-se, în opinia noastră, ambiguitatea unor termeni folosiți de actuala reglementare¹³.

I.2.2. Diferența minimă de vârstă între adoptat și adoptator și posibilitatea reducerii acesteia până la maximum 16 ani, diferență care ar putea corespunde unei legături de filiație normale¹⁴.

Potrivit expunerii de motive, soluția legislativă aleasă este menită să asigure concordanța și cu prevederile art. 9 din Convenția de la Strasbourg, revizuită¹⁵, crescând diferența de vârstă dintre adoptat și adoptatori¹⁶.

I. 2.3. Reglementarea unor ipoteze de încetare a adopției.

Proiectul de act normativ reglementează atât posibilitatea desfacerii, cât și pe cea a anulării sau constatării nulității acesteia.

¹¹ Potrivit art. I pct. 3 din proiectul de lege: „**Alineatele (2) și (3) ale art. 5 se modifică și vor avea următorul cuprins:**

(2) Copilul poate fi adoptat până la dobândirea capacității depline de exercițiu.

(3) persoana care a dobândit capacitate deplină de exercițiu poate fi adoptată numai dacă adoptatorul sau familia adoptatoare a crescut-o în timpul minorității sale”;

¹² Art. 455 din Noul Cod Civil – “**Vârsta adoptatului**”:

„(1) Copilul poate fi adoptat până la dobândirea capacității depline de exercițiu.

(2) Cu toate acestea, poate fi adoptată, în condițiile legii, și persoana care a dobândit capacitate deplină de exercițiu, dacă a fost crescută în timpul minorității de către cel care dorește să o adopte”

¹³ Potrivit actualei formule a dispozițiilor art. 5 alin. (2) și (3) din Legea nr. 273/2004:

„(1) Copilul poate fi adoptat până la împlinirea vârstei majoratului civil.

(2) Persoana majoră poate fi adoptată numai dacă adoptatorul sau familia adoptatoare a crescut-o în timpul minorității sale”;

¹⁴ Potrivit art. I pct. 9 din proiect: „**Alineatul (2) al art. 9 se modifică și va avea următorul cuprins:**

(2) Pentru motive temeinice, instanța judecătorească poate încuviința adopția chiar dacă diferența de vârstă dintre adoptat și adoptatori este mai mică de 18 ani, dar în nicio situație, mai puțin de 16 ani”;

Aceeași soluție legislativă este conținută și în art. 460 din Noul Cod Civil:

„(1) Adoptatorul trebuie să fie cu cel puțin 18 ani mai în vârstă decât adoptatul.

(2) Pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate încuviința adopția chiar dacă diferența de vârstă dintre adoptat și adoptator este mai mică de 18 ani, dar nu mai puțin de 16 ani”.

¹⁵ Potrivit art. 9 din Convenția de la Strasbourg, revizuită, „*Un copil poate fi adoptat doar dacă adoptatorul are vârsta minimă prevăzută de lege în acest scop; această vârstă minimă nu poate fi mai mică de 18 ani și nici mai mare de 30 de ani. Trebuie să existe o diferență de vârstă adecvată între adoptator și copil; având în vedere interesul superior al copilului, este preferabilă o diferență de cel puțin 16 ani”;*

¹⁶ Potrivit actualei reglementări, cuprinse în art. 9 din Legea nr. 273/2004:

„(1) Pot adopta numai persoanele care au capacitatea deplină de exercițiu și care sunt cu cel puțin 18 ani mai în vârstă decât cel pe care doresc să îl adopte.

(2) Pentru motive temeinice, instanța judecătorească poate încuviința adopția chiar dacă diferența de vârstă dintre adoptat și adoptatori este mai mică de 18 ani, dar în nicio situație mai puțin de 15 ani”;

Condițiile anulării adopției și, respectiv, constatării nulității sunt preluate astfel cum acestea au fost reglementate prin Noul Cod Civil.

În ceea ce privește desfacerea adopției, au fost preluate cele două cazuri introduse în Noul Cod Civil, respectiv desfacerea adopției la cererea adoptatorului/familiei adoptatoare¹⁷ sau la cererea adoptatului¹⁸.

În același timp, a fost reglementată posibilitatea desfacerii adopției și la cererea Direcției în situația în care copilul adoptat ajunge din nou în sistemul de protecție și se apreciază că ar fi în interesul acestuia să se apeleze la o nouă adopție, deoarece actuala reglementare, în opinia inițiatorului, nu acoperă situațiile de acest gen, iar în practică, unii copii au fost adoptați și ulterior abandonați din diverse motive, astfel încât, fără a putea fi adoptați din nou, ei rămân în sistemul de protecție.

Reglementarea desfacerii adopției la solicitarea direcției de asistență socială și protecția copilului este incidentă doar pentru durata cât copilul este minor și numai în situațiile în care copilul a ajuns din nou în sistemul de protecție, măsura fiind menită să asigure concordanta cu prevederile art. 14 din Convenția de la Strasbourg care prevede că adopția poate fi revocată sau anulată doar prin hotărâre a autorității competente, prin luarea în considerare a interesului superior al copilului care trebuie să fie evaluat primordial, precum și atunci când există motive serioase, prevăzute de lege, în cazul copilului care nu a ajuns la vârsta majoratului.

Pe de altă parte, Convenția recomandă formularea cererilor de anulare într-un termen prevăzut de lege, pentru a nu se perpetua prea mult timp starea de insecuritate juridică asupra stării civile a unei persoane.

Recomandarea Convenției a fost preluată de inițiatorul proiectului de reglementare în cuprinsul art. 62 din Legea nr. 273/2004 care reglementează cazurile de nulitate relativă a adopției și termenul în care aceasta poate fi invocată¹⁹.

¹⁷ Potrivit dispozițiilor art. 477 din Noul Cod Civil – **Desfacerea adopției la cererea adoptatorului:**

„(1) Adopția poate fi desfăcută la cererea adoptatorului sau a familiei adoptatoare, dacă adoptatul a atentat la viața lor sau a descendenților lor, precum și atunci când adoptatul s-a făcut vinovat față de adoptator de apte penale pedepsite cu o pedeapsă privativă de libertate de cel puțin 2 ani.

(2) Dacă adoptatorul a decedat ca urmare a faptelor adoptatului, adopția poate fi desfăcută la cererea celor care ar fi venit la moștenire împreună cu adoptatul sau în lipsa acestuia”.

Actuala reglementare nu conține această soluție, iar soluția Noului Cod civil se propune a fi cuprinsă în art.

61¹ alin. (2), ce va fi introdus prin art. I pct. 50 din proiect;

¹⁸ Potrivit art. 478 din Noul Cod Civil – „**Desfacerea adopției la cererea adoptatului**”: „Adopția poate fi desfăcută la cererea adoptatului dacă adoptatorul s-a făcut vinovat față de adoptat de faptele prevăzute la art. 477”.

În același sens sunt și prevederile art. 61¹ alin. (3), ce ar urma să fie introdus în Legea nr. 273/2004 prin art., I pct. 50 din proiect;

¹⁹ Art. 62 din Legea nr. 273/2004, astfel cum se propune a fi modificat prin art. I pct. 51 din proiect are următorul conținut:

„(1) Adopția poate fi anulată la cererea oricărei persoane chemate să consimtă la încheierea ei și al cărei consimțământ a fost viciat prin eroare asupra identității adoptatului, dol sau violență.

(2) Acțiunea poate fi formulată în termen de 6 luni de la descoperirea erorii sau a dolului sau de la data încetării violenței, dar nu mai târziu de 2 ani”;

I. 3. Clarificarea unor condiții de fond ale adopției

I.3.1. Condițiile de exprimare a consimțământului la adopție în situația în care părinții biologici sunt minori.

Astfel, potrivit proiectului legislativ²⁰, vor putea consimți la adopție numai părinții biologici cu vârsta mai mare de 14 ani, având deci capacitate de exercițiu restrânsă, în condițiile asistării acestora de reprezentanții lor legali.

În situațiile în care părinții biologici nu au împlinit vârsta de 14 ani, copiii acestora nu pot deveni adoptabili decât după împlinirea acestei vârste de către părinții lor firești.

Formula propusă vine și în întâmpinarea Noului Cod Civil, în condițiile în care Legea nr. 273/2004, cu modificările propuse, va deveni lege specială în materie²¹.

I.4. Introducerea unor noi impedimente de fond la adopție

I.4.1. Interdicția expresă a adopției împreună de către două persoane de același sex, precum și interdicția implicită de a adopta pentru două persoane de sex diferit aflate în concubinaj²², soluție care este prefigurată și în Noul Cod Civil²³.

Modificările legislative propuse aduc în discuție poziția societății contemporane, exteriorizată în litera legii față de uniunile consensuale între persoanele de sex diferit ori persoane de același sex, cu referire specială la adopție, privită ca o legătură juridică pe care se fundamentează o viitoare viață de familie între adoptator/adoptatori și persoana adoptată.

²⁰ Potrivit art. I pct. 4 din proiectul de lege: „După alin. (3) al art. 5 se introduce un nou alineat, alin. (4) care va avea următorul cuprins:

(4) Nu poate fi adoptat copilul ai cărui părinți firești nu au împlinit vârsta de 14 ani ”

²¹ Potrivit art. 468 din Noul Cod Civil – „**Condițiile exprimării consimțământului**”:

„Condițiile în care își exprimă consimțământul persoanele chemate să consimtă la adopție sunt reglementate prin lege specială”;

²² Soluția aceeași soluție rezulta implicit, dar nu expres și din actuala formă a Legii nr. 273/2004.

Potrivit dispozițiilor art. I pct. 6 din proiect: „Art. 7 se modifică și va avea următorul cuprins:

art. 7 – (1) Două persoane nu pot adopta împreună, nici simultan și nici succesiv cu excepția cazului în care sunt soț și soție.

(2) Cu toate acestea, o nouă adopție poate fi încuviințată atunci când:

a) adoptatorul sau soții adoptatori au decedat; în acest caz, adopția anterioară se consideră desfăcută pe data rămânerii irevocabile a hotărârii judecătorești de încuviințare a noii adopții;

b) adopția anterioară a încetat din orice alt motiv.

(3) Două persoane de același sex nu pot adopta împreună”;

²³ Potrivit art. 462 din Noul Cod Civil – „**Adopția simultană sau succesivă**”:

„(1) Două persoane nu pot adopta împreună, nici simultan și nici succesiv, cu excepția cazului în care sunt soț și soție.

(2) Cu toate acestea, o nouă adopție poate fi încuviințată atunci când:

a) adoptatorul sau soții adoptatori au decedat; în acest caz, adopția anterioară se consideră desfăcută pe data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de încuviințare a noii adopții;

b) adopția anterioară a încetat din orice alt motiv.

(3) Două persoane de același sex nu pot adopta împreună ”

Chiar și în condițiile în care România a semnat, la data de 9 martie 2009, varianta consolidată a Convenției europene în materia adopției de copii, adoptată la Strasbourg, la data de 27 noiembrie 2008, document supus ratificării din partea Parlamentului²⁴, modificările legislative propuse vin să precizeze odată în plus poziția tranșantă pe care o adoptă legiuitorul național în aceste domenii delicate, tocmai în considerarea marjei de apreciere conferite de art. 7 din Convenția revizuită²⁵, dar și de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Se constată că în aceste materii a căror reglementare, marja de apreciere de care dispun statele este extrem de generoasă, legiuitorul român s-a plasat cel puțin în privința adopțiilor de cupluri homosexuale, pe aceeași linie de gândire dezvoltată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Fretté c/a Franței*²⁶, prin care a notat că un drept de a adopta nu este garantat ca atare de Convenție. Așadar, marja de apreciere de care dispun statele și inexistența unei tendințe bune conturate cu privire la posibilitatea adopției unui copil de către o persoană declarată homosexual au condus Curtea la concluzia că neacordarea acestei persoane de către autoritățile naționale a acordului cerut de lege pentru a adopta nu reprezintă nici o încălcare a art. 8 și nici a art. 14 care interzice orice discriminare în exercițiul drepturilor prevăzute de Convenție combinat cu art. 8.²⁷

Cu acest prilej, Curtea a precizat „*deși nu există o politică comună a statelor europene în materie, autoritățile au justificat rezonabil de ce interesul superior al copilului nu permite adoptarea acestuia de către un homosexual*”.²⁸

²⁴ Prin Decretul nr. 314/2011, publicat în Monitorul Oficial nr. 162/2011, Președintele României a trimis Parlamentului pentru ratificare, Convenția revizuită în materia adopției de copii, adoptată la Strasbourg la 27 noiembrie 2008 și semnată de România la Strasbourg la data de 4 martie 2009. Potrivit comunicatului instituției Administrației Prezidențiale, Convenția reprezintă un instrument internațional revizuit al Consiliului Europei privind adopția copiilor, menit să asigure statuarea unor bune practici în adopție în cadrul cărora primează interesul superior al copilului și completarea eficientă a Convenției de la Haga din 1993. Convenția reflectă în mod adecvat jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și modernizează standardele în materie de adopție națională înscrise în instrumentul pe aceeași temă al Consiliului Europei din 1976. Obiectivul principal al Convenției este acela de a promova interesele copiilor adoptați și de a reduce dificultățile cauzate de diferențele existente încă între legislațiile naționale. De asemenea, reglementările cuprinse în acest instrument juridic au rolul de evita adopția unui copil prin contract privat fără nicio intervenție din partea autorității de stat, în scopul, de a se asigura că adopția se face în conformitate cu cele mai bune interese ale copilului.

²⁵ Potrivit dispozițiilor art. 7 din varianta consolidată a Convenției cu privire la adopția copiilor, semnată la Strasbourg, stabilește condițiile generale de fond pentru încheierea adopției, indicând că statele membre vor stabili prin lege ca un copil să fie adoptat de două persoane de sex diferit care sunt căsătorite una cu cealaltă sau care se află într-o relație partenerială, înregistrată, atunci când o astfel de instituție este reglementată legal sau de o singură persoană. Art. 7 par. 2 din Convenție conferă statelor semnatare posibilitatea de a extinde aplicarea sa cu privire la cupluri formate din persoane de același sex care sunt căsătorite una cu cealaltă sau care se află într-un concubinaj înregistrat. De asemenea, statele sunt libere să extindă prevederile Convenției și asupra cuplurilor formate din persoane de sex diferit sau din persoane de același sex se află într-o relație de concubinaj.

²⁶ CEDO, Secția a III-a, Hotărâre din 26 februarie 2002;

²⁷ C. Bîrsan – „*Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*”, Vol. I., Editura C. H. Beck, București, 635-636;

²⁸ Idem;

În privința adopției unui copil de către cupluri constituite în fapt, jurisprudența Curții de la Strasbourg nu este nici pe departe atât de tranșantă, iar cel mai adesea, dreptul de a avea copii prin adopție, ca o componentă a dreptului la viață de familie, garantat de art. 8 din Convenție este pus în relație cu dreptul persoanei de a se căsători, garantat de art. 12 din Convenție.

Curtea de la Strasbourg a precizat deja că „*Noțiunea de familie, astfel cum este înțeleasă în sensul dispozițiilor art. 8 nu se limitează la relațiile fondate pe mariaj și poate îngloba și altfel de legături familiale factuale, atunci când părțile coabitează în afara unui mariaj*”.²⁹

În cauza *Christine Goodwin c/a Regatului Unit*³⁰, Curtea a precizat că statele dispun de o marjă de apreciere în a reglementa condițiile de adopție și căsătorie, având în vedere tocmai diversitatea de practici din statele membre ale Consiliului Europei și imperativul identificării unui just echilibru între interesele generale ale comunității și interesele individuale (*par. 72*).

De asemenea, în cauza *Abdulaziz, Cabales și Balkandali c/a Regatului Unit*³¹, Curtea a precizat că dreptul la respectarea vieții de familie presupune, prin el însuși existența unei familii, indiferent de modul în care este ea concepută, **ca o legătură de drept sau o relație de fapt, monoparentală sau fără copii, dar nu protejează simpla dorință de a avea copii.**

Astfel, chiar dacă în lumina jurisprudenței curții europene a drepturilor, cuplurile de fapt sunt considerate ca aflându-se într-o căsătorie, Comisia a decis că întemeierea unei familii se poate realiza prin adoptarea unui copil în conformitate cu dispozițiile legii naționale privitoare la adopție, deoarece Convenția bun garantează dreptul de a adopta³².

I.4.2. Introducerea unor noi condiții de fond (impedimente) pentru adopție.

În soluția legislativă propusă, nu vor putea adopta persoanele cu boli psihice și handicap, precum și persoanele care doresc să adopte singure și ai căror soți sunt bolnavi psihici, persoanele care au fost condamnate definitiv pentru o infracțiune împotriva persoanei sau împotriva familiei, săvârșită cu intenție, precum și pentru infracțiunea de trafic de persoane sau trafic și consum ilicit de droguri sau al cărei soț a fost condamnat definitiv pentru aceleași infracțiuni, persoana sau familia al cărui copil beneficiază de o măsură de protecție specială sau care este decăzută din drepturile părintești³³.

²⁹ CEDO, Marea Cameră Hotărârea *Elsholz c/a Germaniei*, 13 iulie 2000, 25735/94;

³⁰ Hotărâre din 11 iulie 2002;

³¹ Hotărâre din 28 mai 1985;

³² *X c/a Olandei*, Comisia, 10 martie 1981;

³³ Potrivit art. I pct. 7 din proiect:

„Alineatul (3) al articolului 8 se modifică și va avea următorul cuprins:

În prezent, deși aceste impedimente la adopție erau luate în considerare cu ocazia evaluării de către asistenții sociali, nu exista un prevedere expresă care să le consacre cu titlu de condiții de fond pentru adopție.

În opinia noastră, soluția legislativă propusă este menită să confere garanții suplimentare pentru ca adopția să-și realizeze efectele sociale și morale scontate.

I.5. Măsuri legislative introduse în vederea înlăturării unor practici de eludare, formate în procedura adopției

I.5.1. Copilul recunoscut din afara căsătoriei poate fi adoptat de soția celui care face recunoașterea numai dacă paternitatea a fost stabilită sau este confirmată prin rezultatul expertizei filiației realizată prin metoda serologică ADN³⁴.

*

Soluția legislativă propusă în privința adopției de către soție a copilului din afara căsătoriei, recunoscut de soț, a primit un examen critic din partea Consiliului Legislativ care a precizat că dispoziția propusă este de natură să descurajeze adoptarea copilului recunoscut de soț, iar pe de altă parte, măsura nu este în interesul copilului.

(3) Persoanele cu boli psihice și handicap mintal nu pot adopta. Interdicția se aplică și persoanelor care doresc să adopte singure și ai căror soți sunt bolnavi psihici”.

Actuala reglementare, cuprinsă în art. 8 alin. (3) din Legea nr. 273/2004 conține această condiție doar în privința persoanelor care adoptă, iar nu și în privința soțului adoptatorului. Oricum, în practică, acest element nu era deloc de neglijat și punea în discuție protejarea interesului superior al copilului.

Potrivit art. I pct. 8 din proiect:

„După alineatul (3) al art. 8 se introduc trei noi alineate, alin. (4) – (6) cu următorul cuprins:

(4) Persoana care a fost condamnată definitiv pentru o infracțiune împotriva persoanei sau împotriva familiei, săvârșită cu intenție, precum și pentru infracțiunea de trafic de persoane sau trafic și consum ilicit de droguri sau al cărei soț a fost condamnat definitiv pentru aceleași infracțiuni, nu poate adopta.

(5) Persoana sau familia al cărui copil beneficiază de o măsură de protecție specială sau care este decăzută din drepturile părintești nu poate adopta.

(6) Copilul recunoscut din afara căsătoriei poate fi adoptat de către soția celui care face recunoașterea numai dacă paternitatea a fost stabilită sau este confirmată prin rezultatul expertizei filiației realizată prin metoda serologică ADN”.

³⁴ Potrivit expunerii de motive, soluția legislativă a pornit de la observațiile formulate de O.R.A. care a sesizat că un număr din ce în ce mai mare de familii apelează la parcurgerea procedurii întemeiate pe prevederile art. 20 lit. b) din Legea nr. 273/2004, rep., respectiv adopția copilului de către soțul părintelui firesc sau adoptiv, ca urmare a faptului că soții din cadrul acestor familii au recunoscut paternitatea unor copii care provin din relațiile extraconjugale ale soților din cadrul familiilor susmenționate, de către soțiile acestora. Cu ocazia întocmirii rapoartelor de consiliere, specialiștii direcțiilor și-au exprimat în numeroase cazuri suspiciunea cu privire la realitatea declarațiilor făcute de soț, prin care acesta a recunoscut paternitatea copilului. S-a precizat că recunoașterea paternității în cazul unor copii proveniți din afara căsătoriei și promovarea ulterioară, foarte rapidă a unor acțiuni de adopție de către soțiile celor care au recunoscut paternitatea acestor copii este de natură a ridica o serie de suspiciuni asupra legalității condițiilor în care au avut loc aceste recunoașteri. Inițiatorul proiectului legislativ consideră că prin aceste practici se tinde a se eluda prevederile Legii nr. 273/2004, rep.

În susținerea acestei opinii, au fost aduse și argumente constând în efectele recunoașterii de paternitate și acțiunile prin care poate fi răsturnată o eventuală recunoaștere de paternitate care nu corespunde realității.

Astfel, filiația față de tată se stabilește, potrivit art. 56 din Codul familiei și prin recunoaștere voluntară care constituie un act juridic irevocabil, iar contestarea recunoașterii de paternitate se poate face pe cale judecătorească în condițiile prevăzute de art. 58 din Codul familiei, text care se regăsește și la art. 420 din Noul Cod Civil.

Chiar admitându-se ideea că, din dorința de a nu se eluda procedura uneori anevoioasă a adopției, o persoană recunoaște un copil al cărui tată nu este, Consiliul legislativ apreciază că asemenea cazuri sunt excepții, astfel încât instituția recunoașterii copilului din afara căsătoriei ar deveni extrem de fragilă.

Se mai argumentează și că instituțiile implicate în procedura de adopție, în măsura în care ar aprecia că recunoașterea de paternitate a fost nu corespunde realității, ridicând suspiciuni, ar putea răsturna prezumția de validitate a recunoașterii în procedura prevăzută de art. 58 din Codul familiei.

I.5.2. Obligativitatea parcurgerii procedurii de încredințării în vederea adopției. Introducerea metodologiei de evaluare a potrivirii dintre copil și persoana/familia adoptatoare

Prin art. I pct. 24 din proiect se introduce o nouă secțiune – Secțiunea 2¹ - *Potrivirea dintre copil și persoana/familia adoptatoare – art. 29¹-29⁴.*

Stabilirea potrivirii dintre adoptat și adoptator/adoptatori este calificată ca o etapă premergătoare încredințării în vederea adopției prin care se identifică și se selectează cea mai potrivită persoană/familie atestată ca fiind aptă să adopte care corespunde nevoilor identificate ale copilului și se stabilește compatibilitatea dintre copil și persoana/familia adoptatoare.

Procedura include o componentă teoretică și una practică, se inițiază de Oficiul Român pentru Adopții, prin identificarea și selectarea din Registrul Național de Adopții a persoanelor/familiilor atestate care răspund în cea mai mare măsură nevoilor copiilor și se desfășoară pe baza unei metodologii elaborate de Oficiu, aprobată prin Hotărâre a Guvernului.

La finalul procedurii de potrivire, compartimentul de adopții și postadopții din cadrul direcției generale de asistență socială și protecția copilului întocmește un raport de potrivire în care sunt consemnate concluziile referitoare la constatarea compatibilității dintre copil și persoana/familia adoptatoare, precum și propunerea vizând sesizarea instanței judecătorești pentru încredințarea copilului în vederea adopției.

După întocmirea acestui raport, direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului sesizează în maxim 5 zile instanța judecătorească pentru încredințarea copilului în vederea adopției.

În contextul în care dispozițiile art. 31 și 32 din Legea nr. 273/2004³⁵ ar urma să fie abrogate expres prin noua reglementare aflată în proiect, iar prevederile art. 34 din actuala redactare a Legii nr. 273/2004³⁶ ar urma să fie modificate, în sensul majorării perioadelor de observare în care nu mai este necesară încredințarea în vederea adopției tocmai în considerarea raporturilor deja constituite între copil și viitorul adoptator și a perioadei de cel puțin 2 ani pe

³⁵ Dispozițiile art. 31 din Legea nr. 273/2004, în actuala reglementare au următorul conținut:

„(1) În termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești prin care s-a încuviințat deschiderea procedurii adopției interne, direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului efectuează demersurile necesare identificării celui mai potrivit adoptator sau celei mai potrivite familii adoptatoare pentru copil.

(2) În termenul prevăzut de alin. (1), direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului analizează cu prioritate posibilitatea încredințării copilului în vederea adopției unei rude din familia extinsă cu excepția cazului prevăzut la art. 8 alin. (1), asistentului maternal profesionist la care se află copilul ori unei alte persoane sau familii la care copilul se află în plasament.

(3) Dacă nu există solicitări din partea persoanelor sau familiilor prevăzute la alin. (2), direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului efectuează demersuri în vederea identificării pe raza sa administrativ-teritorială a unei persoane sau familii atestate și aflate în evidența Oficiului.

(4) Dacă după expirarea termenului prevăzut la alin. (1), direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului nu a identificat o persoană sau familie adoptatoare dintre persoanele prevăzute la alin. (2) și (3), solicită Oficiului ca în termen de 5 zile să îi trimită lista centralizată la nivel național a persoanelor sau familiilor adoptatoare atestate și înscrise în Registrul Național pentru adopții.

(5) Alegerea adoptatorului sau a familiei adoptatoare potrivite pentru copil se face în termen de 60 de zile de la primirea listei centralizate, de către direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului, ținând cont de interesul superior al acestuia, de informațiile cuprinse în atestatul adoptatorului și, respectiv, de evoluția situației copilului până la acea dată.

(6) Selectarea adoptatorului sau a familiei adoptatoare se notifică în termen de 3 zile direcției de la domiciliul acestora.”;

Art. 32 din Legea nr. 273/2004, în actuala redactare are următorul conținut:

„(1) În urma procesului de selecție, direcția de la domiciliul copilului verifică și constată compatibilitatea acestuia cu adoptatorul sau familia adoptatoare.

(2) Determinarea compatibilității se realizează luându-se în considerare nevoile copilului, dorințele și opiniile exprimate de acesta, acordându-le importanța cuvenită. Interesul superior al copilului trebuie luat în considerare cu prioritate.

(3) În situația în care, în urma efectuării verificării prevăzute la alin. (1) și (2), direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului constată compatibilitatea acestuia cu persoana sau familia adoptatoare selectată, sesizează instanța judecătorească pentru încredințarea copilului în vederea adopției”.

³⁶ Potrivit dispozițiilor art. 34 din actuala reglementare:

„(1) Încredințarea în vederea adopției nu este necesară în următoarele cazuri:

a) pentru adopția prevăzută la art. 5 alin. (3);

b) pentru adopția prevăzută la art. 20 lit. b);

c) pentru adopția copilului pentru care a fost deschisă procedura adopției interne și a fost plasat la adoptator sau la familia adoptatoare, iar măsura plasamentului durează de cel puțin 90 de zile;

d) pentru adopția copilului de către tutorele lui, dacă au trecut cel puțin 90 de zile de la data instituirii tutelei,

(2) În situațiile prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) persoana sau familia care dorește să adopte va putea solicita în mod direct instanței judecătorești încuviințarea adopției, în condițiile prezentei legi”.

parcursul cărora copilul s-a aflat la viitorul adoptator³⁷, se constată că intenția legiuitorului este aceea de a da efectivitate încredințării în vederea adopției, precedată de o prealabilă evaluare a compatibilității dintre adoptat și adoptatori, astfel încât măsura încredințării să fie valorificată tocmai în scopul pentru care a fost concepută³⁸.

*

Sub aspectul inovației legislative constând în introducerea acestei proceduri, semnalăm avizul Consiliului Legislativ prin care se propune modificarea terminologiei utilizate în identificarea acestei instituții juridice, considerându-se că ea nu corespunde exigențelor semantice ale limbii române și se propune stabilirea unei titulaturi a instituției compatibile stilului juridic.³⁹

De asemenea, Consiliul Legislativ se pronunță în sensul că prelungirea termenului de 90 de zile, la 2 ani, perioadă în care ar trebui să se observe dacă adoptatul și adoptatorul sunt compatibili este excesivă.⁴⁰

I.6. Modificări cu rol de garanții procedurale pentru realizarea interesului superior al copilului și/sau acoperirea unor lacune legislative

I.6.1. Reducerea perioadei în care copilul este declarat adoptabil și, implicit, reducerea perioadei de ședere a copilului în sistemul de protecție.

În acest scop, au fost stabilite termene exprese în care copilul poate fi declarat adoptabil, termene care pot fi de 30 de zile de la eliberarea certificatului de naștere, în situația copilului cu părinți necunoscuți sau 1 an de la luarea măsurii de protecție în cazul copiilor care au părinți, dar se dezinteresează de aceștia.

³⁷ Potrivit dispozițiilor art. I pct. 28 din proiectul de lege: „*La articolul 34 alin. (1), lit. c) și d) se modifică și vor avea următorul cuprins:*

c) pentru adopția copilului pentru care a fost deschisă procedura adopției interne și acesta se află în plasament la unul dintre soții familiei adoptatoare sau la familia adoptatoare de cel puțin 2 ani;

d) pentru adopția copilului de către tutorele său dacă au trecut cel puțin 2 ani de la data instituirii tutelei”

³⁸ De altfel, potrivit expunerii de motive, măsura legislativă a fost adoptată pentru a descuraja practicile conform cărora, persoane sau familii atestate uzau de excepția prevăzută la art. 34 lit. c) din lege, luând copilul adoptabil în plasament sau tutelă, eludând procedura de potrivire și ulterior demarau procedurile de adopție. Pentru a descuraja astfel de practici, reglementarea propusă instituie condiția ca, în situația copilului plasat sau aflat în tutelă, să fie obligatorie parcurgerea etapei de încredințare în vederea adopției, excepția vizând doar situația în care măsura plasamentului sau tutela durează de cel puțin 2 ani.

³⁹ Sub acest aspect, Consiliul Legislativ propune următoarea denumire a instituției juridice: „*Stabilirea compatibilității dintre copil și persoana sau familia adoptatoare*”;

⁴⁰ Consiliul Legislativ consideră că, dacă anterior încredințării de către instanță, copilul a fost plasat la adoptator, ca măsură de protecție specială a copilului sau a fost instituită tutela și tutorele dorește să-l adopte, iar perioada de plasament sau tutelă este cel puțin egală cu perioada de 90 de zile de încredințare judecătorească, gradul de compatibilitate dintre adoptator/tutore și copil poate fi determinat și nu creează nici discriminări între aceste persoane și alte persoane care soresc să adopte, dar nu au fost tutori sau nu au avut copilul în plasament anterior deschiderii procedurii adopției;

Soluția legislativă⁴¹ este justificată, potrivit expunerii de motive de faptul că actuala reglementare⁴² nu prevede un termen expres în care specialiștii care instrumentează cazurile copiilor intrați în sistemul de protecție trebuie să solicite instanței declararea adoptabilității, ceea ce a determinat în practică, prelungirea situației incerte a copilului pentru care nu se realizează nici integrarea

⁴¹ Soluția identificată de legiuitor își găsește consacrare prin:

A) Modificarea dispozițiilor art. 22 din Legea nr. 273/2004 care, astfel, vor avea următorul conținut

„(1) Planul individualizat de protecție, astfel cum este acesta reglementat prin Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu modificările ulterioare, are ca finalitate adopția internă, dacă:

a) după instituirea măsurii de protecție specială a trecut 1 an și părinții biologici ai copilului ori, după caz, rudele până la gradul IV ale acestuia nu pot fi găsite ori în mod vădit refuză să colaboreze cu autoritățile în vederea realizării demersurilor pentru reintegrarea copilului în familie;

b) după instituirea măsurii de protecție specială, părinții și rudele copilului până la gradul IV declară în scris că nu doresc să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului și în termen de 60 de zile nu și-au retras această declarație, Direcția are obligația înregistrării acestor declarații precum și a celor prin care părinții și rudele până la gradul IV revin asupra declarațiilor inițiale;

c) copilul a fost înregistrat din părinți necunoscuți. În acest caz, adopția ca finalizare a planului individualizat de protecție se stabilește în maxim de 30 de zile de la eliberarea certificatului de naștere al acestuia.

(2) În termenul prevăzut la alin. (1) lit. a), Direcția este obligată să facă demersurile necesare identificării și contactării părinților biologici/rudelor până la gradul IV ale copilului precum și informarea periodică a acestora asupra locului în care se află efectiv scopului și asupra modalităților concrete în care se pot menține relațiile personale cu copilul și demersurile necesare în vederea reintegrării”

În același scop, sunt introduse și art. 22¹ și art. 22² având următorul conținut:

Art. 22¹ – „(1) În situația copilului pentru care s-a instituit plasamentul la o rudă până la gradul IV, planul individualizat de protecție poate avea ca finalitate adopția internă numai în situația în care a trecut minim 1 an de la data instituirii măsurii de protecție și managerul de caz apreciază că este în interesul copilului deschiderea procedurii adopției interne.

(1) În situația copilului care a împlinit vârsta de 14 ani, planul individualizat de protecție poate avea ca finalitate adopția internă dacă există acordul expres al copilului în acest sens și interesul copilului justifică deschiderea procedurii de adopție internă.

Art. 22² – „(1) Dosarul copilului pentru care s-a stabilit adopția internă, ca finalitate a planului individualizat de protecție, se transmite compartimentului de adopții și postadopții din cadrul direcției, în vederea luării în evidență a cazului și sesizării instanței judecătorești de la domiciliul copilului, pentru deschiderea procedurii adopției interne.

(2) Direcția în a cărei rază teritorială domiciliază copilul va sesiza instanța judecătorească de la domiciliul copilului, pentru încuviințarea deschiderii procedurii adopției interne, în termen de 30 de zile de la luarea în evidență a cazului de către compartimentul de adopții și postadopții.

(3) Judecarea cererilor referitoare la deschiderea procedurii adopției interne a copilului se face cu citarea părinților firești ai copilului sau, după caz, a tutorelui și a direcției în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului”

⁴² Actuala reglementare, cuprinsă în art. 22 din Legea nr. 273/2004 are următorul conținut:

„(1) Pe baza planului individualizat de protecție, astfel cum este reglementat de Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului efectuează demersuri pentru reintegrarea copilului în familie sau, după caz, pentru plasamentul copilului în familia extinsă sau substitutivă.

(2) Planul individualizat de protecție poate avea ca finalitate adopția internă dacă demersurile pentru reintegrarea copilului în familie sau în familia lărgită au eșuat.

(3) Direcția în a cărei rază teritorială domiciliază copilul va sesiza, în termen de 30 de zile de la finalizarea demersurilor prevăzute la alin. (2), instanța judecătorească de la domiciliul copilului, pentru a se încuviința deschiderea procedurii adopției interne.

(4) Judecarea cererilor referitoare la deschiderea procedurii adopției interne a copilului se face cu citarea părinților firești ai copilului sau, după caz, a tutorelui și a direcției în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului. ”;

în familia biologică, dar nici demersurile necesare pentru găsirea unei familii adoptatoare.

I.6.2. Majorarea termenului de evaluare în vederea eliberării atestatului de persoană/familie aptă să adopte, de la 60 de zile, potrivit actualei reglementări⁴³, la 120 de zile.

I.6.3. Crearea unui mecanism de contestare a deciziei de neeliberare sau retragere a atestatului.

Potrivit proiectului de reglementare, contestațiile în acest sens se soluționează de Oficiul Român pentru Adopții prin formularea unor recomandări către Direcția Generală a Asistență Socială și Protecție a Copilului, păstrându-se posibilitatea ca, în cazul unui rezultat nefavorabil în ceea ce privește atestarea, cel interesat să se poată adresa, în final, instanței judecătorești⁴⁴.

⁴³ Potrivit dispozițiilor art. 19 alin. (2) din Legea nr. 273/2004 (în actuala reglementare): „Pe baza rezultatelor evaluării prevăzute la alin. (1), direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul adoptatorului sau familiei adoptatoare decide, în termen de 60 de zile de la data depunerii cererii de evaluare de către adoptator sau familia adoptatoare, dacă acesta sau aceștia sunt sau nu apti să adopte. În cazul unui rezultat favorabil al evaluării, direcția va elibera atestatul de persoană sau familie aptă să adopte.”;

⁴⁴ Astfel, prin art. I pct. 19 din proiect se introduc art. 19¹- 19⁷ care detaliază procedura de eliberare a atestatului pentru adoptatori. Se reglementează competența de efectuare a verificărilor și eliberarea acestui atestat atunci când adoptatorul/familia adoptatoare locuiește la o altă adresă decât cea de domiciliu, arătându-se că, în situația în care solicitantul locuiește în fapt la adresa de reședință, soluționarea cererii de evaluare se realizează de către direcția în a cărei rază teritorială domiciliază acesta, direcția de la reședință urmând a fi solicitată pentru furnizarea informațiilor necesare în vederea realizării evaluării, direcției de la domiciliul solicitantului.

Rezultatele evaluării se consemnează într-un raport final de evaluare a capacității de a adopta a solicitantului care conține și propunerea de a se elibera sau nu atestatului. Raportul se întocmește în maximum 120 de zile de la data depunerii cererii. În cazul în care rezultatul evaluării este favorabil, direcția emite o dispoziție de eliberare a atestatului, iar în cazul în care rezultatul este nefavorabil, adoptatorul sau familia adoptatoare pot formula contestație în termen de 5 zile lucrătoare de la comunicarea raportului. Contestația se depune și se înregistrează la direcția care a realizat evaluarea, iar aceasta are a să o trimită Oficiului, pentru soluționare, în termen de 5 zile de la înregistrare. Oficiul soluționează contestația în termen de 30 de zile de la înregistrare, analizând documentele transmise de direcțiile implicate, solicitând orice alte acte/documente relevante pentru soluționarea acesteia de la direcție, contestatar sau de la alte persoane fizice sau juridice și poate dispune efectuarea propriilor verificări. În situația în care Oficiul apreciază contestația ca fiind întemeiată, poate adopta una dintre următoarele soluții: a) recomandă direcției completarea procesului de evaluare cu noi informații și documente relevante; b) realizează noi evaluări sociale și/sau psihologice; c) eliberează atestatului în situațiile în care constată că sunt îndeplinite condițiile legale de eliberare a acestuia, iar propunerea direcției este vădit nelegală și netemeinică. De asemenea, Oficiul poate respinge contestația ca nefondată, tardivă sau ca fiind introdusă de o persoană fără calitate sau fără împuternicire. Rezultatul Oficiului se comunică solicitantului și direcției, iar în urma comunicării rezultatului soluționării contestației de către oficiu, direcția poate decide: a) menținerea propunerii formulate în raportului direcției și emiterea dispoziției privind neeliberarea atestatului; b) completarea procesului de evaluare cu noi informații sau documente relevante; c) realizarea unei noi evaluări sociale și/sau psihologice; d) eliberarea atestatului.

În cazul în care se realizează o nouă evaluare, costurile sunt suportate de contestatar.

Dispoziția privind neacordarea/retragerea atestatului de persoană/familie aptă pentru adopție poate fi atacată în termen de 15 zile de la data comunicării la instanța competentă în materie de adopție de la domiciliul adoptatorului;

Comparativ cu actuala reglementare⁴⁵, se remarcă preocuparea pentru o minuțioasă reglementare a procedurii de soluționare a contestației împotriva rezultatului nefavorabil al direcției pentru eliberarea atestatului adoptatorului/familiei adoptatoare.

I.6.4. Introducerea unui nou capitol privind monitorizarea și activitățile postadoopție.

Prin intermediul reglementării propuse, se detaliază modalitățile concrete în care se poate realiza monitorizarea postadoopție prevăzută de lege și se reglementează activitățile postadoopție ce pot fi derulate în beneficiul adoptatorilor și copiilor adoptați.

Măsura legislativă este justificată, conform expunerii de motive, pe intenția legiuitorului de a acoperi o lacună de reglementare în acest domeniu.

Bunăoară, în cuprinsul Legii nr. 273/2004 se introduce un întreg capitol VIII¹ prin care sunt stabilite: **scopul** acestei activități constând în urmărirea evoluției copilului adoptat și a relațiilor dintre acesta și părinții adoptatori în vederea integrării depline în familia adoptatoare și identificării precoce a eventualelor dificultăți care pot să apară în această perioadă; **organismele competente** să desfășoare activitatea (direcția de la domiciliul copilului); **caracterul obligatoriu al monitorizării postadoopție; durata de timp pentru care se desfășoară** (cel puțin 2 ani după încuviințarea adopției); **Obligațiile adoptatorilor în această perioadă** (obligația de colaborare și de a înlesni realizarea rapoartelor); **principiile care guvernează procedura monitorizării postadoopție și modalitățile în care se realizează**, constând în: informare și consiliere pentru părinți și copii; organizarea de cursuri pentru dezvoltarea capacităților parentale; constituirea de grupuri de suport pentru părinți și copiii; sprijinirea adoptatorilor în vederea informării copilului cu privire la adopția sa.

I.6.5. Modificări legislative aduse modului de informare a adoptatului asupra părinților săi firești. Reluarea legăturilor cu părinții firești.

Potrivit expunerii de motive, până în prezent, legislația internă română nu a oferit soluții viabile cu privire la această problemă larg dezbătută în domeniul adopției⁴⁶.

⁴⁵ Actuala procedură de obținere a atestatului și de contestare a rezultatului nefavorabil este conținută în dispozițiile art. 19 din Legea nr. 273/2004;

⁴⁶ Dreptul adoptatului de a fi informat cu privire la adopție, precum și obligația corelativă a adoptatorilor de a-l informa pe adoptat sunt consacrate prin dispozițiile art. 58 din actuala redactare a Legii nr. 273/2004, având următorul conținut:

„(1) Adoptatorul va informa copilul că este adoptat, de îndată ce vârsta și gradul de maturitate ale acestuia o permit.

Proiectul legislativ își propune modificarea acestei reguli, în următorul sens:

- prin art. 57¹ se consacără dreptul persoanelor adoptate de a-și cunoaște originile și propriul trecut și de a beneficia de sprijin pentru realizarea demersurilor vizând contactarea părinților firești și a rudelor biologice;

- adoptatorii sunt obligați să informeze copilul că este adoptat, gradual, începând de la vârste cât mai mici, cu sprijinul specialiștilor din cadrul compartimentului postadoptii;

- **dezvăluirea adopției** poate fi făcută numai în cazul persoanelor care au dobândit capacitate deplină de exercițiu;

- identitatea părinților firești ai adoptatului poate fi dezvăluită înainte de dobândirea de către acesta a capacității depline de exercițiu **numai pentru motive medicale**, de către Oficiu, la cererea oricărui dintre adoptatori, a adoptatului, soțului sau descendenților acestuia sau reprezentantului unei instituții medicale sau a unui spital.

- prin art. 57² se consacără dreptul persoanelor adoptate de a solicita și obține informații care atestă adopția, precum și informații cu caracter general vizând traseul instituțional și istoricul personal **care nu dezvăluie identitatea părinților firești**;

- dezvăluirea identității părinților firești ai adoptatului poate fi obținută, ca regulă, numai după dobândirea capacității depline de exercițiu, pe baza cererii formulate de adoptat adresată tribunalului în a cărui circumscripție teritorială domiciliază, iar informațiile solicitate vor putea fi dezvăluite, ca și în actuala reglementare, doar dacă nu au efect dăunător asupra integrității psihice și echilibrului emoțional al solicitantului și dacă adoptatul a beneficiat de o consiliere adecvată;

- persoanele adoptate care dețin informații asupra identității părinților firești se vor putea adresa direct oficiului pentru realizarea demersurilor vizând contactarea părinților firești și a rudelor biologice

(2) *Adoptatorii și adoptatul au dreptul să obțină din partea autorităților competente extrase din registrele publice al căror conținut atestă faptul, data și locul nașterii, dar nu dezvăluie în mod expres adopția și nici identitatea părinților firești.*

(3) *Identitatea părinților firești ai adoptatului poate fi dezvăluită înainte de dobândirea de către acesta a capacității depline de exercițiu numai pentru motive medicale, cu autorizarea instanței judecătorești la cererea expresă a oricărui dintre adoptatori, a adoptatului, soțului sau descendenților acestuia ori a reprezentantului unei instituții medicale sau a unui spital.*

(4) *După dobândirea capacității depline de exercițiu, adoptatul va putea solicita tribunalului în a cărui rază teritoriale se află domiciliul său ori, în cazul în care nu are domiciliu în România, Tribunalului București, să-i autorizeze accesul la informațiile aflate în posesia oricărei autorități publice cu privire la identitatea părinților săi firești.*

(5) *Instanța citează direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului, Oficiul, precum și orice altă persoană a cărei ascultare poate fi utilă pentru soluționarea cererii și va putea admite cererea dacă, potrivit probelor administrate, constată că accesul la informațiile solicitate nu este dăunător integrității psihice și echilibrului emoțional ale solicitantului și dacă adoptatul în cauză a beneficiat de consiliere din partea direcției.”;*

- părinții firești sau rudele biologice ale persoanelor adoptate vor putea obține informații cu caracter general vizând persoana adoptată numai dacă există acordul expres al acesteia sau, după caz, al persoanei sau familiei adoptatoare;

- metodologia privind accesul adoptatului la informațiile vizând propriile origini și trecut, precum și accesul părinților firești sau ale rudelor biologice ale persoanelor adoptate la informații cu caracter general privind persoana adoptată urmează să fie elaborate de Oficiu și aprobate prin Hotărâre de Guvern;

- informațiile relevante referitoare la adopție, la originea copilului, în special cele cu privire la identitatea părinților firești, precum și datele asupra istoricului medical al copilului și familiei sale se păstrează minimum 50 de ani de la data rămânerii irevocabile a hotărârii de încuviințare a adopției.

Potrivit inițiatorului proiectului normativ, soluțiile legislative propuse sunt justificate, pe de parte, de necesitatea constituirii unui cadru legal, adecvat pentru a se da eficiență acestui element al vieții private, întrucât până în prezent, astfel de informații erau obținute exclusiv pe căi informale, autoritățile statului neavând nicio obligație de a susține eforturile părților, iar în ultima perioadă, la nivel internațional, se remarcă tendința de a se lărgi dreptul de acces al adoptatului la informațiile privindu-i pe părinții firești ai acestuia.

Valorile puse în balanță sunt dreptul de informare al adoptatului, pe de o parte, și dreptul la o viață intimă, pe de altă parte, iar în această privință, soluțiile legislative ale altor state sunt dintre cele mai variate: unele prezumă că, în lipsa unor alte precizări, părinții naturali ar fi dorit să rămână anonimi, în timp ce alte legislații, dimpotrivă, consideră, că, dacă doresc anonimatul, părinții firești trebuie să declare aceasta în mod expres.

Se consideră că soluția legislativă propusă este menită să asigure un echilibru adecvat între dreptul părinților biologici de a li se păstra confidențialitatea asupra identității și dreptul oricărei persoane de a avea acces la informațiile care vizează trecutul, originile sale, în mod particular în cazul persoanelor adoptate aceste aspecte fiind de o importanță esențială pentru conturarea identității de sine și definirea lor ca persoană.

*

Avizul Consiliului Legislativ sub acest aspect, recomandă posibilitatea extinderii dreptului la informație cu privire la identitatea părinților firești și cu autorizarea instanței de judecată și în cazul în care adoptatul nu are capacitate deplină de exercițiu, pentru identitate de tratament juridic.

*

Sub aceste aspecte, considerăm că raportarea la Convenția europeană cu privire la adopțiile de copii, varianta revizuită, precum și la practica instanței de la Strasbourg în această materie este esențială.

Bunăoară, Convenția, în varianta consolidată, statuează în cuprinsul art. 22 că statele pot adopta prevederi prin care să autorizeze încheierea adopțiilor fără dezvăluirea identității adoptatorului membrilor familiei de origine.

Convenția garantează adoptatului dreptul de acces la informațiile deținute de autoritățile competente, privind propriile sale origine. Atunci când părinții naturali ai adoptatorului beneficiază de dreptul legal de a nu li se dezvălui identitatea, rămâne în sarcina autorităților competente dreptul de a stabili dacă să le dezvăluie sau nu identitatea și de a decide dacă, dincolo de acest drept, li se poate dezvălui identitatea, având în vedere circumstanțele concrete ale cauzei, precum și drepturile copilului și ale membrilor familiei de origine.

Convenția recomandă adoptarea unor reglementări pertinente cu privire la adoptatul care nu a împlinit vârsta majoratului.

De asemenea, convenția garantează dreptul adoptatorului și al copilului adoptat de a obține documente care conțin extrase din înregistrările publice prin care se atestă locul și data nașterii copilului adoptat, dar nu relevă expres faptul adopției ori identitatea părinților naturali.

Potrivit art. 22 par. 4 teza finală permite statelor membre să nu aplice aceste prevederi în cazul adopțiilor prevăzute la art. 11 par. 4 din Convenție care se referă la adopțiile cu efecte restrânse⁴⁷.

În ceea ce privește perioada de păstrare a documentelor conținând informații relevante cu privire la adopție, pe o perioadă de cel puțin 50 de ani de la data la care adopția a rămas definitivă, se constată că prevederea legală ce se propune a fi adoptată este o traducere *ad literam* a prevederilor Convenției.

Convenția impune ca înregistrările publice să fie ținute într-o modalitate care să nu permită persoanelor neautorizate ori care nu au un interes legitim, să afle dacă o persoană a fost adoptată sau nu, ori pentru ca adoptatul să afle identitatea părinților săi, atunci când informația despre adopție este revelată.

Așadar, se constată că, în principiu, legislația națională propusă este mult mai permisivă decât Convenția în privința recunoașterii dreptului adoptatului de a cunoaște identitatea părinților firești, dar și a dreptului părinților firești de a fi informați cu privire la istoricul copilului adoptat.

În opinia noastră, orice extindere a reglementării peste marginile deja identificate, și la copilul adoptat care nu are capacitate de exercițiu deplină nu este recomandabilă, cu excepția cazurilor medicale, în care identificarea și cunoașterea membrilor familiei firești sunt necesare.

De altfel, și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a statuat în sensul că informațiile referitoare la nașterea unei persoane și la rudele

⁴⁷ În aceste situații, efectele adopției nu conduc la ruperea pe deplin a legăturilor de rudenie cu membrii familiei naturale, astfel încât, instituirea unei proceduri speciale pentru dezvăluirea identității părinților firești ai adoptatului ar fi superfluă;

acesteia sunt informații care țin de viața sa privată, astfel încât art. 8 este aplicabil. Curtea a constatat că în această privință există două interese ce țin de exercitarea dreptului la viață privată: cel al părintelui natural și cel al adoptatului pe care statul are obligația de a le proteja în egală măsură. Cât timp soluțiile statelor europene în această materie sunt departe de a fi uniforme, Curtea a recunoscut statelor o marjă de apreciere largă pentru a decide asupra acestei probleme.⁴⁸

I.6.6. Sub aspect procedural, se menține participarea obligatorie a procurorului la soluționarea cauzelor care decurg din aplicarea acestui act normativ, și sunt stabilite termene scurte, de 14 zile, pentru judecată și redactarea hotărârilor judecătorești pronunțate

*

* *

Ca o concluzie generală, apreciem că proiectul propus corespunde necesităților juridice și sociale actuale și urmărește armonizarea legislativă cu prevederile recenteii Convenții europene asupra adopției copiilor, varianta consolidată ce urmează a fi ratificată de Parlamentul României și prevederile Noului Cod Civil, din perspectiva aplicării sale.

⁴⁸ CEDO, Marea Cameră, Hotărârea *Odievre vs. Franța*, 13 februarie 2003, 42326/98;